

 [Bekijk dit artikel in de digitale krant](#)

Groene economische groei is een illusie. We moeten naar een 'ontgroeieconomie'

De Nederlandse overheid en de Europese Commissie richten zich op 'groene groei'. Dat is een heilloze weg.

Egbert Dommerholt • lector biobased business valorization aan de Hanzehogeschool Groningen

© 29 januari 2021, 03:01

Koning Willem-Alexander bezoekt een kringloopwinkel in het kader van de circulaire economie.

(beeld anp / Patrick van Emst)

In 2050 moet de Nederlandse economie volledig circulair zijn: alles wat we willen maken, behalve voedsel, wordt dan vervaardigd van bestaande grondstoffen of onderdelen en

hergebruikte materialen. Maar dat wil niet erg vlotten volgens het [onlangs verschenen rapport 'Integrale Circulaire-Economie Rapportage 2021'](#) (van onder andere het Planbureau voor de Leefomgeving, het CBS en het RIVM). In 2030 moeten we halverwege zijn, maar ook dat gaat hoogstwaarschijnlijk niet lukken.

In een circulaire economie bestaat er geen 'afval' meer, omdat afval gezien wordt als een bundel grondstoffen die (her)gebruikt kunnen worden. Ook wordt het milieu dan niet meer geconfronteerd met broeikasgassen en andere schadelijke gassen en stoffen. Het vraagt veel creativiteit creativiteit, financiële middelen en organisatiekracht om zover te komen. Organiseatiekracht, omdat 'de markt' een circulaire economie niet tot stand gaat brengen. Daarvoor is de markt niet geschikt. Bovendien spelen ook andere factoren, vooral waarden, een rol. We moeten het echt met elkaar willen. Zowel overheid, producenten als consumenten. En daar schort het helaas nog te vaak aan.

niet realistisch

Maar er is een dieper liggend probleem dat een volledig circulaire economie onhaalbaar maakt. De onderliggende gedachte bij een circulaire economie is dat we meer kunnen produceren door gebruik te maken van minder grondstoffen, productie van minder afval en uitstoot van minder schadelijke gassen. Met andere woorden: dat economische groei en grondstoffengebruik volledig van elkaar losgekoppeld kunnen worden. Maar dat is niet realistisch. In de praktijk zien we dat economische groei leidt tot stijging van het grondstoffenverbruik, zij het dat het grondstoffengebruik per eenheid product afneemt. Met andere woorden: we gaan steeds efficiënter grondstoffen om, maar omdat economische groei het efficiënter gebruik van grondstoffen overstijgt, neemt het gebruik van grondstoffen in absolute zin alleen maar toe. Hetzelfde geldt voor de uitstoot van CO₂-gassen. Daar komt nog bij dat het technisch vaak onmogelijk is grondstoffen tot in het oneindige te hergebruiken. Hierdoor hebben we nog steeds nieuwe grondstoffen nodig om de niet meer herbruikbare grondstoffen te vervangen.

'We houden op met spullen produceren die we niet nodig hebben.'

Het is dus niet mogelijk om groen te groeien. Er zijn er die beweren dat de oplossing te vinden zou zijn in technologische ontwikkeling: we worden al maar slimmer en dat zou de sleutel voor groene groei zijn. Maar dan trek je een uiterst gevaarlijke wissel op toekomstige generaties.

Desalniettemin heeft het economische beleid van de Nederlandse overheid en de Europese Commissie 'groene groei' als vertrekpunt. Dat is dus een heilloze weg, die snel verlaten moet worden.

Is het werken aan een circulaire economie dan onwenselijk, of misschien zelfs onzinnig? Zeker niet. We moeten de transitie naar een nieuwe economie maken, maar een circulaire economie kan – zoals we gezien hebben – geen eindpunt zijn. Hoogstens een tussenstation.

Hoe het eindpunt eruit ziet? Het antwoord is eigenlijk heel simpel: als economische groei leidt tot een groter negatief effect op de natuurlijke omgeving – en daarmee op het leven op deze planeet, dan moeten we van het concept economische groei af. In mijn visie is daarom een zogenoemde 'degrowth economy', ofwel een 'ontgroeieconomie', het eindstation.

niet realistisch?

Ik hoor u al denken: dat is toch niet realistisch, dat kan helemaal niet!? Eerlijk gezegd is het wél realistisch, maar op dit moment niet realiseerbaar. En dat heeft alles te maken met onze verslaving aan economische groei. We weten niet anders dan dat de welvaart jaar in jaar uit toeneemt. Toch zullen we moeten wennen aan het idee dat economische groei niet is vol te houden. De bomen groeien niet tot in de hemel.

We hoeven niet te wachten tot 2050 of 2030 met het werken aan een 'ontgroeieconomie', we kunnen daar nu al mee beginnen door onze leefstijl en productiegedrag aan te passen. Bijvoorbeeld door op te houden met het kopen en produceren van spullen die we niet nodig hebben. Verder ligt er een belangrijke taak voor de overheid om voorbij de groene groei te durven kijken en te denken. En wat te denken van het

onderwijs? De studenten van vandaag zijn de burgers van morgen. Hoe dat allemaal moet? Prutsenderwijs, omdat we nauwelijks tot geen ervaring hebben met een situatie van 'ontgroeien'. <

javascript